

Szerző B. F. G.

Cím A gyermek lelke.

Forrás: Pesti napló

Bp.

(Hely)

1914 11/15.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Hely

Idő

Személy

Helyszám

708

Gyermek Tanulmányi Múzeum

1914

A gyermek lelke

(A Gyermektanulmányi Múzeum érdekességei. — Rajzok, festmények, szobrok. — Játékszerek a gyermekek műhelyéből. — Analfabéta katonák munkái.)

(Saját tudósítónktól.) Pár kisebbfajta tanterem, tele rajzokkal, festményekkel, apró játékszerekkel, tobellákkal, statisztikai kimutatásokkal: ez a Mária Terézia-téri modern iskolapalotában berendezett Gyermektanulmányi Múzeum. Bájos apróságok. De csodálatos világ, ha a gondosan összeállított katalógus nyomán megértéssel, szeretettel vizsgáljuk.

Csodálkozva nézzük, milyen gazdagsággal bugyog ki a gyermek lelkéből mind az a sok szellemi kincs, mit az elődök talán még csak mint vágyat, törekvést gyűjtöttek, s mit ő már, mint készséget hozott magával e világra. Önkéntelenül fakad bennünk a kérdés: vajjon a mai nevelési rendszer nem többet fejt-e el ebből a gazdag bugyogásból, mint amennyit napfényre enged? A kiállított munkák bizonyítják, hogy már a legapróbb gyermekekben is mily bámulatos erővel él, működik és életre tör az alkotási ösztön. Csak hagyni kell őket, bámulatos dolgokat produkálnak. Ceruzát, színes iront, festék, anyagot boldog örömmel ragad meg a gyermek. Lerajzolja, megmintázza a lovat, a lovas, a házat, a templomot, a kertet; tervez virágokat, ornamentikát; s mindezt csak úgy sugallatszerűen, lelke gazdag tárházából meríti. Térviszony, távlat, — mik ezek öneki? Szárnyaló lelke játszva röpti át a legnagyobb akadályokon. Lerajzolja előbb a ház szemben levő síkját, azután mellé kétoldalt kiterített szárnyak gyanánt az érintkező falakat. Végül jönnek belé a kész rajzba a butorok: asztal, székek, ágy, ami épp eszébe jut. Igen ám, de a háznak van még egy negyedik fala is. Mi legyen ezzel? Ezt — amelyiknek eszébe jut — külön alul rajzolja meg, függetlenül a többtől. Nem alkuszik, nem töpreng. Van, hát meg kell rajzolni. Akárhogy is, de amit

ő látott, abból nem enged.

Érdekes példákban mutatja be a múzeum vezetője a gyermek jellemző egyéni felfogását. Egy-más mellé állítja egy-egy kis tanuló rajzát és agyagmunkáját. A felfogás egységessége azonnal szembeötlik. Amelyik kis művész egyvégtében rajzolta egymás mögé a ló négy lábát, az úgy formálja meg agyagból is. A ló leveti a lovas — volt az egyik feladat. Arány ló és lovas között; a leesés módja, a testrészek száma kedvesen következetes itt is úgy rajzon, mint agyagmintán.

A színhasználat módja is érdekes osztályozást mutat. Van, aki mindent egyszínűre fest, például pirosra vagy kékre; ezek a szubjektív felfogásuk. Másik igyekszik, hogy színeiben is hiven adja vissza a látott képet; ez már objektív fokozat. A feladat természetesen csak ilyenformán szólott: „Fessétek le a házat, úgy, amint látjátok!” A gyermekek nagy része (a gödöllői elemi iskola 9—10 éves tanulói) az ösztönszerű színhasználat alapján oldotta meg a feladatot, ami a szubjektív fokozatnak igen csekély engedménye az objektív javára.

Négy szekrényt foglalnak el a gyermekek öncsinálta játékszerei. E terjedelmes és nagyon tanulmányos gyűjteményt a Magyar Gyermektanulmányi Társaság agilis titkára: Ballai Károly rendezte. Babák, puskák, csuzlik, fakardok, lovak, boronák, ekék, szekerek, omnibuszok, autók, tejeskocsik, mind az, amit Budapesten és vidéken a gyermek meglátott, megkívánt és játékszerűül magának megcsinált. A kezdetleges babától (kis pálcika végére kötött rongycsomó) a művészi kivitelű szekérkéig vagy pesti omnibuszig mindent viszontlátunk itt.

Az alsónyéki és öcsényi falusi iskolák 7—13 éves, rajzolni nem tanuló leányövendékei két szekrényt töltöttek meg munkáikkal. A gyermek ösztönszerű színes rajzaiban a dekoratív művészi tehetség megnyilvánulását mutatja be ez a gyűjtemény, — mondja a tárgymutató. — És valóban művészi fantázia nem alkothat gazdagabb színpompát, kedvesebb vonalvezetést, mint e kis lányok játékos, vidám lelke, jól meglátó apró szeme és pici, serény keze. A nő, az asszony milyen szép, mi-

ilyen színes az ő képzeletükben! Mind parányi lábbon jár, szinte elsatnyult kínai csonkokon. Turáni emlék, turáni ideál ez. Kis láb, kis fej, a ruhákor királyi pompa. Bizony a magyar faj teremő ös lelke munkálkodik e csöppségekben. Az él, mozog, játszik, cseveg, rajzol, fest bennük édes örömeire és tanulságára a nagyoknak.

Érdekes az a gyűjtemény, amely az irni, olvasni nem tanult katonák munkáját a gyermekekével párhuzamosan mutatja be. Az analfabéta katonák és a 6—12 éves iskolás gyermekek az embert, az asszonyt, a katonát a csatában, a házat, a kertet képzeletből rajzolták le. A megoldott feladatokat Nagy László elnök lélekfejlődéstani szempontból rendezte. Az eredmény, hogy az analfabéták rajzai átlag a kilenc éves iskolás gyermekek rajzainak felelnek meg.

A pedagógiai szakosztályban látjuk azokat a kísérleteket, amelyek a történelem és földrajz gépies tanítását, a gyűlölt magolást igyekeznek helyettesíteni. A gyermeki agy itélő, összefoglaló és ábrázoló képességének ilyen bájos megnyilvánulásait szemlélhetjük itt. A történelemóra végén például fölhívja a tanító a gyermekeket, hogy rajzolják meg, miként képzelik el Dugonics Titusz éppen elmondott önfeláldozását. A kép olyan élénken él bennük, hogy egy-kettőre hozzálátnak az ábrázolásihoz. A törököt magával rántó magyar vitéz alá még azt is oda írta az egyik kis büszke sovíniszta „Ilyen ám a Magyar!” Nem is felejtje ez el holtr napjág, ki volt Dugovics. Pedig hogy mennyire kedvesebb tanulási módszer ez a gyűlölt magolásnál, melynek újabban nem kisebb tekintély, min a csikágói iskolák főfelügyelője, Young Flagg Ell asszony izent irtó hadat, azt gondolhatjuk.

A kisdedek ösztönszerű kézi foglalkoztatását a rajzoktatás természetszerű módját, valamint a női kézimunkát és az ipari uton előállított játékszerek közül azokat, amelyeket megfelelőknek talál, szintén bemutatja a múzeum.

Külön kis ládákból pihennek a mezőkövesd habák pompás, szindus viseletükben. Egy-egy ki Thuza Erzsébet valamennyi, úgy, amint Blaháné je lenítette meg a Nemzetiben, hogy többé soha el ne feledjük, míg élünk és úgy, amint Nagy Zsiga festette meg művészi vásznain, hogy még a tavasszal lássá egész Páris Georg Petit szalonjában, milyen a magyar nép és a magyar piktor szindus, gazdag fantáziája.

Érdekes, hogy ez a múzeum, amely a kultur nemzetek első gyermektanulmányi múzeuma, alapítását annak a csekély összegnek (mindössze 1800 koronának) köszöni, melyet 1909-ben Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter folyósított Nagy László jelenlegi elnök kezeihez a gyermeki kézimunkák összegyűjtésére és ipartörténeli feldolgozására. Azóta a főváros, a kultuszminisztérium, az adakozó közönség, testületek és magánemberek vállaltva támogatják, segítik ezt a derék intézményt. Többek között a posta vezérigazgatója, Follert Károly az ország összes postamestereit serkenti állandó adatgyűjtésre.

Igy nőtt meg semmiből — maga is, mint egy életrevaló gyermek — e rendkívül tanulságos és immár sokat érő múzeum, amelynek helyiségein édes gyönyörűsége végigsétálni mindenkinek. Közös, drága kincsünk, a gyermek szól itt hozzánk telkének édes, derűs megnyilvánulásában, hogy azokból mi is kedvet merítsünk a sivárnak tetsző jelen küzdelmeihez és bizó-reménységgel tekintsünk a jövőbe.